

Professor Marian Allan Weiss

Urodził się 5 czerwca 1921 r. w Kaliszu. Był wychowankiem Państwowego Gimnazjum Humanistycznego im. Adama Asnyka w Kaliszu. Studia medyczne rozpoczął w roku 1935 we Lwowie w Uniwersytecie Jana Kazimierza i kontynuował je w latach okupacji. W tym czasie pracował jako wolontariusz w Klinice Chirurgii prof. Brossa. W czasie wojny działał w konspiracji i za tę działalność został odznaczony Krzyżem Walecznych. Po wyzwoleniu Lublina wstąpił do Wojska Polskiego, w którym pełnił służbę jako lekarz. Dyplom lekarski nostryfikował w 1946 r. w Uniwersytecie Jagiellońskim. Następnie wyjechał do Jeleniej Góry, w której na krótko objął stanowisko Zastępcy Ordynatora Oddziału Chirurgicznego. W 1947 r. przeniósł się do Warszawy i rozpoczął pracę w Instytucie Chirurgii Urazowej prowadzonym przez prof. dr hab. n. med. Adama Grucę. Pod Jego kierunkiem zdobył wykształcenie ortopedyczno-urazowe, interesując się jednocześnie problemami usprawniania osób po świeżych urazach oraz licznych w tym okresie inwalidów wojennych. W roku 1948 został konsultantem uzdrowiska w Ciechocinku, pełniąc tę funkcję do końca życia. W 1949 r. został oddelegowany przez prof. Grucę do pracy w Szpitalu Chirurgii Kostnej w Konstancinie. Od roku 1951 dr Weiss pełnił obowiązki Dyrektora Szpitala i rozpoczął przekształcanie 100-łóżkowego Oddziału Ortopedycznego w ośrodek kompleksowej rehabilitacji. Jego wysiłki i upór, z jakim dążył do celu, wkrótce przyniosły rezultaty i w 1954 r. Szpital Chirurgii Kostnej został przemianowany na Stołeczne Centrum Rehabilitacji (STOCER), zwiększając bazę kliniczną do 160 łóżek. Rozwinęło się zaplecze rehabilitacyjne – powstały sale ćwiczeń, dział ergoterapii, Pracownie diagnostyczne: Analizy Ruchu, Dynamometrii i Elektrodiagnostyki. W tymże roku na bazie STOCER powstał Zakład Rehabilitacji Leczniczej Akademii Wychowania Fizycznego, którego kierownictwo objął dr Marian Weiss. W 1958 r. dr Weiss uzyskał stopień docenta i podjął dalsze starania o rozbudowę Centrum. Tworząc i rozbudowując Stołeczne Centrum Rehabilitacji, wprowadził praktycznie w życie idee zawarte w polskim modelu rehabilitacji, które zawsze propagował zarówno na forum krajowym, jak i międzynarodowym. W 1963 r. nastąpiło otwarcie nowego obiektu szpitalnego, co pozwoliło na zwiększenie liczby łóżek w Centrum do 450. Profesor tworzył kompleksową bazę rehabilitacji leczniczej, obejmującej pełny zakres kinezyterapii, fizykoterapię, łącznie z rozbudowaną hydroterapią, basenami do ćwiczeń w wodzie, dobrze wyposażonym Działem Terapii Zajęciowej, która – poza funkcją usprawniania ruchowego kończyn – spełniała funkcję preorientacji zawodowej, zawierała elementy kształtowania sprawności w warunkach życia codziennego, odgrywając niemałą rolę psychoterapeutyczną. Jednocześnie powstało zaplecze diagnostyczno-badawcze, obejmujące: Laboratorium Analityczne, Pracownie – Elektrodiagnostyczną, Bioinżynierii Medycznej, Radiologiczną, Analizy Chodu – z nowoczesnym jak na ówczesne czasy traktem tensometrycznym, Badań Wydatku Energetycznego oraz Dokumentacji Fotofilmowej. Było to szczególnie istotne, zważywszy na charakter

kliniczno-dydaktyczny placówki. W 1961 r. na bazie Centrum Rehabilitacji powstała druga w kraju i w Europie Wschodniej (w rok po powołaniu Kliniki w Poznaniu) – Klinika Rehabilitacji Akademii Medycznej w Warszawie, prowadząca zajęcia dydaktyczne dla studentów VI roku obu Wydziałów Lekarskich. Centrum prowadziło i prowadzi nadal również szkolenia podyplomowe, organizuje kursy doszkalające, egzaminy specjalizacyjne w zakresie rehabilitacji schorzeń narządu ruchu. W roku 1967 Marian Weiss otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego. Rozbudowując ośrodek kompleksowej rehabilitacji, profesor nie pominął ważnych aspektów chirurgii urazowej ani ortopedii. W nowym obiekcie stworzył nowoczesny blok operacyjny z czterema salami, z których jedna została wyposażona w jedyną wówczas w Polsce kabinę septyczną. Leczenie operacyjne profesor uważał za jeden z elementów kompleksowej terapii, służący poprawie stanu funkcjonalnego osoby niepełnosprawnej, usuwający przeszkody w efektywnym postępie procesu rehabilitacji. Stworzone przez prof. Weissa Warsztaty Ortopedyczne umożliwiały szybkie zaopatrzenie chorych w niezbędne, wciąż modernizowane pomoce ortotyczne, protezy. Rehabilitacją w Centrum objęte były osoby w każdym wieku: dzieci, młodzież, dorośli, a także osoby w wieku podeszłym. Profesor dążył do rozwoju działań pedagogicznych obejmujących liczną grupę dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, często przebywających w Centrum ze względów leczniczych przez wiele miesięcy, a niekiedy nawet lat. Wreszcie doprowadził do powstania w pobliskich Chylicach (w 1973 r.) nowoczesnego dziecięcego Ośrodka Rehabilitacyjno-Pedagogicznego dla Młodzieży Niepełnosprawnej z wadami wrodzonymi i nabytymi kończyn, wadami postawy i bocznymi skrzywieniami kręgosłupa. Zwiększyło to bazę łóżkową Centrum o dalszych 200 miejsc. Młodzi pacjenci w czasie terapii mieli tu możliwość kontynuowania nauki w zakresie ogólnokształcącym oraz możliwość nauki zawodu w specjalnościach: introligatorstwo, tkactwo, zegarmistrzostwo, usługi radiowo-telewizyjne, sekretarka medyczna, a w późniejszym czasie – obsługi i naprawy komputerów. Profesor Weiss angażował się również w problemy socjalne pacjentów. Dążył do tego, aby na każdym oddziale zatrudniony był pracownik socjalny, ułatwiający pacjentom rozwiązanie ich problemów życiowych i społecznych. We współpracy z prof. inż. arch. Haliną Skibniewską angażował się w problem usuwania barier architektonicznych. Dzięki ich wysiłkom w Warszawie na Sadybie powstał Oddział Rehabilitacji Psychospołecznej. Ośrodek ten – wyposażony w wiele udogodnień dla pacjentów i pozbawiony barier architektonicznych – był wzorcem dla architektów, a jednocześnie służył pacjentom, którzy – pomimo intensywnego leczenia – pozostawali osobami niepełnosprawnymi, poruszającymi się na wózkach inwalidzkich. Tu uczyli się samodzielności w warunkach życia domowego, czerpiąc jednocześnie wzorce z istniejących udogodnień i dążąc do adaptowania ich do warunków własnych mieszkań. Niepodważalne są zasługi prof. Weissa we wdrażaniu idei wczesnej rehabilitacji. Obserwacja niekorzystnych następstw przedłużonego unieruchomienia u chorych po urazach kręgosłupa, przyjmowanych do leczenia usprawniającego wiele tygodni bądź miesięcy po urazie, skłoniły profesora do powołania Oddziału Ostrego Urazu Rdzenia Kręgowego, którego celem było przyjmowanie pacjentów w pierwszych godzinach po urazie, zapewnienie kompleksowego postępowania pielęgnacyjnego i leczniczego z uwzględnieniem wczesnej rehabilitacji, a w razie potrzeby – leczenia operacyjnego. Konieczność długotrwałej terapii zachowawczej z różnymi, nie zawsze skutecznymi, formami unieruchomienia, niekorzystne następstwa unieruchomienia oraz mało satysfakcjonujące wyniki leczenia operacyjnego z użyciem różnego typu płyt metalowych i pętli drucianych skłoniły prof. Weissa do opracowania własnego sposobu stabilizacji kręgosłupa, nazwanego alloplastyką sprężynową. Metoda ta – stosowana przez wiele lat w wielu ośrodkach krajowych i zagranicznych – zapewniała wczesną elastyczną stabilizację kręgosłupa, umożliwiającą podjęcie wczesnej rehabilitacji, skrócenie okresu unieruchomienia. Idea wczesnego wdrażania rehabilitacji przyświecała profesorowi w dążeniu do

poprawy wyników funkcjonalnych po amputacjach – zarówno urazowych, jak i naczyniowych – kończyn dolnych. Koncepcja protezowania na stole operacyjnym po wykonaniu amputacji mioplastycznej autorstwa Profesora znalazła wielu zwolenników w kraju i na świecie. Rosjanie nazwali tę metodę express proteziowanie. Co prawda metoda ta nie zawsze okazywała się możliwa do wykorzystania, zwłaszcza przy amputacjach naczyniowych, jednakże zmieniła poglądy na tryb protezowania i podkreślała wagę odpowiedniego ukształtowania kikuta i wczesnego stosowania protez tymczasowych dla poprawy funkcjonalnych wyników rehabilitacji amputowanych. Poza działalnością kliniczną i organizacyjną prof. Weiss był zaangażowany w pracę naukową oraz nadawał kierunek badań naukowych swoim współpracownikom. Opublikował ponad 200 prac w fachowych pismach krajowych i zagranicznych, kilka podręczników oraz monografii. Wygłosił wiele odczytów i referatów na zjazdach oraz sympozjach krajowych i zagranicznych. Już od 1959 r. wykładał na międzynarodowych seminariach na temat protezowania i rehabilitacji osób po amputacji. Jako ekspert Biura Regionalnego WHO organizował szkolenia międzynarodowe w zakresie rehabilitacji – prowadzone w języku angielskim i francuskim. Pełnił szereg funkcji honorowych: był Honorowym Członkiem Nowojorskiego Towarzystwa Medycyny Fizykalnej, otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu w Rennes, był Honorowym Członkiem Szwedzkiego Towarzystwa Ortopedycznego, został odznaczony Honorowym Medalem Instytutu im. Wiszniewskiego w Moskwie. Pełnił funkcję Wiceprezesa Międzynarodowego Towarzystwa Medycznego Paraplegia, był współredaktorem periodyku „Paraplegia”. Był też wieloletnim członkiem Komitetu Redakcyjnego „Chirurgii Narządów Ruchu i Ortopedii Polskiej”, członkiem Rady Uzdrawiskowej przy Prezesie Rady Ministrów. Był współzałożycielem Towarzystwa Walki z Kalectwem, przez wiele lat pełnił funkcję Prezesa tego Towarzystwa. Uzyskał tytuł Honorowego Obywatela Miasta Kalisza. Otrzymał wiele odznaczeń państwowych, m.in. Order Budowniczego PRL, Order Sztandaru Pracy II Klasy, Krzyż Kawalerski OOP, Złoty Krzyż Zasługi i inne. Uhonorowany został także nagrodą od dzieci – Orderem Uśmiechu, którą bardzo cenił. Profesor Marian Weiss był też zaangażowanym dydaktykiem. Od chwili powstania Kliniki Rehabilitacji, przez 20 lat, prowadził wykłady dla studentów Akademii Medycznej, często wykładał dla studentów Akademii Wychowania Fizycznego, prowadził wiele kursów dokształcających, przez lata organizował i prowadził egzaminy specjalizacyjne z rehabilitacji. Był promotorem trzech przewodów habilitacyjnych, około 20 doktoratów, blisko 120 lekarzy uzyskało pod jego kierunkiem specjalizację w zakresie rehabilitacji. Dokonania naukowe, kliniczne i organizacyjne profesora zapewniają mu poczesne miejsce w historii polskiej rehabilitacji.

